

POSTANOWIENIE Z DNIA 19 STYCZNIA 2004 R.
WZ 4/04

W postępowaniu przygotowawczym, w wypadku ponownego zastosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego w tej samej sprawie, okres tego aresztowania musi być tak oznaczony, by łącznie z poprzednim nie przekraczał maksymalnie dopuszczalnych ustawowo 3 miesięcy (art. 263 § 1 k.p.k.).

Przewodniczący: sędzia SN W. Błuś (sprawozdawca).

Sędziowie SN: B. Rychlicki, Z. Stefaniak.

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: ppłk W. Rzepniewski.

Sąd Najwyższy w sprawie ppłk. rez. Marka K., podejrzanego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 i 2 k.k. i w zw. z art. 12 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 19 stycznia 2004 r. zażalenia obrońcy podejrzanego na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 stycznia 2004 r., w przedmiocie stosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego tymczasowego aresztowania,

zmienił zaskarżone postanowienie przez przyjęcie, że zastosowany wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania trwa do dnia 24 marca 2004 r. i z tą zmianą zaskarżone postanowienie w pozostałym zakresie utrzymał w mocy.

Uzasadnienie:

Wojskowy Sąd Garnizonowy w W., postanowieniem z dnia 11 grudnia 2003 r., zastosował wobec ppłk. rez. Marka K., podejrzanego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 i 2 w zw. z art. 12 k.k., środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, tj. do dnia 10 marca 2004 r.

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2003 r., Wojskowy Sąd Okręgowy w W., rozpoznając zażalenie obrońcy podejrzanego, na podstawie art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k., uchylił orzeczenie sądu pierwszej instancji.

Z kolei w dniu 6 stycznia 2004 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w W., orzekając w tym samym przedmiocie co Wojskowy Sąd Garnizonowy w W., w dniu 11 grudnia 2003 r., zastosował wobec podejrzanego ppłk. rez. Marka K. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy – do dnia 6 kwietnia 2004 r.

Postanowienie to zaskarżył obrońca podejrzanego i zarzucając orzeczeniu Wojskowego Sądu Okręgowego w W. dokonanie błędnych ustaleń na skutek obrazy przepisów postępowania mającej wpływ na treść orzeczenia, polegającej na zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego wbrew:

1. art. 249 k.p.k. – poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje na duże prawdopodobieństwo, iż podejrzany popełnił

zarzucone mu przestępstwo;

2. art. 258 k.p.k. – poprzez nieprawidłowe ustalenie, iż zachodzi duże prawdopodobieństwo, że podejrzany będzie utrudniał postępowanie karne, a nadto grozi mu surowa kara;

3. art. 257 § 1 k.p.k. – wskutek nierozważenia i odstąpienia od przyjęcia, iż dla zabezpieczenia interesów postępowania wystarczającym środkiem zapobiegawczym wobec podejrzanego byłby dozór policji wsparty stosownym poręczeniem majątkowym i zakazem opuszczania kraju;

4. art. 259 § 2 k.p.k. – poprzez zastosowanie tymczasowego aresztowania, gdy na podstawie okoliczności sprawy można zasadnie przewidzieć, że sąd orzeknie w stosunku do podejrzanego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania lub karę łagodniejszą;

5. art. 12 pkt 1a (*a contrario*) i pkt 2 w zw. z art. 653 k.p.k. – wskutek wydania orzeczenia przez sąd niewłaściwy do orzekania w sprawie tymczasowego aresztowania osoby niebędącej w czynnej służbie wojskowej;

6. art. 263 § 1 k.p.k. – poprzez oznaczenie terminu tymczasowego aresztowania na czas dłuższy niż 3 miesiące,

wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia względnie o jego zmianę poprzez zastosowanie wobec podejrzanego dozoru policji, zakazu wyjazdu z kraju i poręczenia majątkowego.

Po wysłuchaniu prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej wnoszącego o utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia oraz obrońcy podejrzanego podtrzymującego zarzuty i wnioski zawarte w zażaleniu, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wprawdzie część z podniesionych przez obrońcę zarzutów okazała się zasadna, to nie na tyle jednak, aby można było uwzględnić wnioski zawarte w zażaleniu, a dotyczące uchylenia zastosowanego wobec podejrzanego środka zapobiegawczego bądź też jego zmiany na łagodniejszy.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu podniesionego w pkt 5 zażalenia, bowiem rozstrzygnięcie tej kwestii po myśli skarżącego musiałoby doprowadzić do uchylenia zaskarżonego postanowienia z uwagi na wydanie orzeczenia przez sąd niewłaściwy, a tym samym pozostałe zarzuty okazałyby się bezprzedmiotowe. W związku z tym zarzutem należy stwierdzić, że zgodnie z treścią art. 12 pkt 1 lit. a oraz pkt 2 przep. wpraw. k.p.k., do dnia wejścia w życie art. 647 k.p.k. i art. 650 § 3 k.p.k., orzecznictwu sądów wojskowych podlegają sprawy żołnierzy w czynnej służbie wojskowej o przestępstwa popełnione w czasie tej służby. Sprawy te nie przestają podlegać właściwości sądów wojskowych, mimo zwolnienia żołnierza z tej służby. Tak więc nie ma znaczenia fakt, że w chwili obecnej podejrzany nie pełni służby wojskowej. Istotne jest, że w czasie czynu, którego popełnienie zarzuca mu prokurator, był żołnierzem. Przepisy zezwalają wprawdzie na przekazanie sprawy do właściwości sądu powszechnego wówczas, gdy sprawca najpóźniej do rozpoczęcia przewodu sądowego przestanie być żołnierzem, jednakże nie jest to możliwe, gdy sprawa dotyczy przestępstw określonych w rozdz. 39–44 Kodeksu karnego albo innego przestępstwa, którym naruszono obowiązek wynikający ze służby wojskowej. Tak więc, w rozpoznawanej sprawie właściwość sądu wojskowego jest oczywista, bowiem podejrzanemu zarzucono czyn, w czasie popełnienia którego był on żołnierzem w czynnej służbie wojskowej i naruszony nim został obowiązek wynikający z tej służby, zaś właściwość wojskowego sądu okręgowego do rozpoznania wniosku w przedmiocie

środka zapobiegawczego – tymczasowego aresztowania wynika z treści art. 654 § 2 k.p.k. w zw. z art. 12 pkt 2 przep. wpraw. k.p.k. [por. H. Kmieciak: Głos w kwestii właściwości wojskowego sądu okręgowego ze względu na stopień wojskowy oskarżonego żołnierza (art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k.), WPP 2001, nr 1, s. 53–60 oraz powołane tam orzecznictwo SN].

Zatem skoro zarzut ten okazał się chybiony należało ustosunkować się do pozostałych kwestii podniesionych w zażaleniu. I tak, nie można zgodzić się z zarzutem, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wskazuje na występowanie w sprawie dużego prawdopodobieństwa popełnienia przez podejrzanego przestępstwa (art. 249 § 1 k.p.k.). Szczegółowa analiza zgromadzonych na obecnym etapie sprawy dowodów wskazuje na występowanie tej przesłanki. W pierwszej kolejności wskazują na to dowody w postaci dokumentów z kontroli przeprowadzonej przez oficerów Departamentu Kontroli MON, zeznania świadka S. z kancelarii tajnej, który zaprzeczył jakoby otrzymał dokumenty niezbędne do weryfikacji w chwili obecnej, dokumentów płacowych pracowników zlikwidowanej jednostki wojskowej, jak również wyjaśnienia samego podejrzanego stwierdzającego, że dowódca jednostki wojskowej mógł premiować pracowników bez ograniczeń wynikających z przepisów regulujących sposób gospodarowania środkami budżetowymi. W tej sytuacji, sąd pierwszej instancji słusznie uznał, że spełniona została ogólna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania określona w art. 249 § 1 k.p.k.

Podejrzanemu ppłk. rez. Markowi K. zarzucono popełnienie przestępstwa określonego w art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za który to czyn ustawodawca przewidział możliwość wymierzenia kary pozbawienia wolności, której górna granica przekracza 8 lat (art. 258 § 2 k.p.k.). Okoliczność ta ma decydujące znaczenie dla istnienia w niniejszej sprawie przesłanki szczególnej tymczasowego aresztowania. Przesłanka ta może być bowiem podstawą stosowania najbardziej dolegliwego środka zapobiegawczego, o ile prawidłowy tok postępowania karnego będzie zagrożony, wywołanym grożącą surową karą prawdopodobieństwem uchylania się przez podejrzanego od odpowiedzialności karnej i tym samym utrudniania postępowania karnego w inny niż wymieniony w art. 258 § 1 k.p.k. sposób. Trzeba przecież pamiętać, że podejrzany zajmował dowódcze stanowisko w rozwiązanej jednostce wojskowej, od niego jako dowódcy zależało wiele spraw związanych z zatrudnieniem pracowników cywilnych, w tym też wysokość ich wynagrodzenia łącznie z premiami. W prowadzonej sprawie wielu byłych pracowników jednostki wojskowej przeczy otrzymywaniu, wykazanych w zestawieniach znajdujących się w aktach sprawy, wysokich premii pieniężnych przyznawanych przecież przez podejrzanego, zaś dokumentów mogących potwierdzić kto w istocie premie te odebrał, nie odnaleziono do chwili obecnej. Osobą odpowiedzialną również za prawidłową archiwizację tych dokumentów był podejrzany. W tej sytuacji, w obecnym stanie sprawy, właśnie dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania niezbędne było zastosowanie wobec podejrzanego najsurowszego środka zapobiegawczego tymczasowego aresztowania. A skoro tak, to inne łagodniejsze środki zapobiegawcze postulowane przez obrońcę, na obecnym etapie postępowania, nie spełniłyby swojej roli.

Zważywszy na występowanie w rozpoznawanej sprawie wskazanych wyżej przesłanek sąd pierwszej instancji słusznie zastosował wobec podejrzanego tymczasowe aresztowanie.

Sąd ten nie ustrzegł się jednak błędów. W pierwszej kolejności nieprawidłowo

określił okres trwania tymczasowego aresztowania do dnia 6 kwietnia 2004 r. Uszło uwadze sądu pierwszej instancji, że podejrzany został zatrzymany w dniu 10 grudnia 2003 r., zaś Wojskowy Sąd Garnizonowy w W. w dniu 11 grudnia 2003 r. zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Wprawdzie orzeczenie to zostało uchylone, a pplk rez. Marek K. w dniu 24 grudnia 2003 r. został zwolniony z aresztu śledczego, to jednak niewątpliwe pozostaje, że stosowano wobec niego przez 14 dni tymczasowe aresztowanie i to w tej samej sprawie, w której Wojskowy Sąd Okręgowy w W. zaskarżonym postanowieniem zastosował tymczasowe aresztowanie na okres 3 miesięcy, nie wliczając jednak do tego okresu stosowanego już środka zapobiegawczego. Zważywszy na tożsamość spraw rozpoznawanych przed Wojskowym Sądem Garnizonowym w W. i Wojskowym Sądem Okręgowym w W. w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego wobec podejrzanego, należało zmienić zaskarżone postanowienie w części określającej dzień, do którego ma trwać tymczasowe aresztowanie.

Ponadto sąd pierwszej instancji przyjmując jako podstawę stosowania tymczasowego aresztowania, obok słusznie podniesionych przesłanek z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k., uzasadnioną obawę, że podejrzany będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień, nie wskazał żadnych konkretnych okoliczności mogących świadczyć o takim niebezpieczeństwie. Przedstawione Sądowi Najwyższemu akta sprawy nie zawierają dowodów mogących świadczyć o istnieniu obaw, o których mowa w art. 258 § 1 ust. 2 k.p.k. Powyższe uchybienia nie były jednak tego rodzaju aby mogły skutkować uchyleniem bądź zmianą zaskarżonego postanowienia w kierunku postulowanym przez obrońcę podejrzanego.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.